

Anmälan om medlemskap göres till kyrkoherde K. Peters, Söndrum, Halmstad, genom att insätta medlemsavgiften på sällskapets postgirokonto 17 13 72.

ARBETSPLAN FÖR ÅRET 1941—1942.

- I. *Kyrkodagar för tidebön* avsedda för nybörjare bland tidegårdens ledare i kyrka, skola, ungdomsarbete. Vill meddela instruktion och inlevelse i tidebön.
22—23 november 1941 i Söderköping.
31 januari—1 februari 1942 (ev.) i Växjö. Anmälan till stiftsadjunkt P. Edwall, Växjö.
För Göteborgs stift i Söndrum.
För Skara stift i Gökhem, ev. Varnhem.
För Stockholm: I Storkyrkan (ev. 14—15 februari).
- II. *Ledaredagar* avsedda för begränsat antal, inbjudna ledare.
20—22 januari 1942 i Söderköping.
- III. *Kyrkhelger* avsedda för tidebörens utövare och vänner. Vill meddela uppbyggelse, rekreation och inlevelse i tidebön.
3—6 januari 1942 i Söderköping. Ledare: missionär Gunnar Sjöholm. Avgift 5 kr. Anmälan till pastorsämbetet i Söderköping senast 24 december.
2—6 april 1942 i Söderköping. Ledare: sjömansvårdssekreterare A. Uddling.
- IV. *Koralveck*a avsedd för mera försigkomna utövare av tidebönsången.
16—21 juni 1942 i Båstad. Ledare: musikdirektör R. Blennow, kantor A. Runbäck.
- V. *Sommarting* avsett för gymnasister och seminarister.
23—26 juni i Torpa. Ledare: komministrarna Bo Giertz och O. Agrell.
- VI. *Utbildningskurs* avsedd för organistelever, teologer, organister och präster, för instruktion i tidebön och dess utförande.
5—10 augusti 1942 i Söderköping.
- VII. *Studiekonvent med årsmöte*.
10—12 augusti 1942 i Söderköping.

Högs och Bjuråkershandskrifterna.

Gamle prosten R. Norén skulle högeligen ha fröjdats sig, om han fått uppleva det nytryck av Bjuråkershandskriften som nu föreligger. Det är nämligen han som upptäckt den och genom att delvis på den bygga sitt arbete för Musiken till Svenska Mässan 1897 gjort den allmänt känd. Säkert anade han icke vilken betydelse

Arthur Adell, Musikhandskrifter från Högs och Bjuråkers kyrkor. Lund, C. W. K. Gleerup 1941. Pris inb. kr. 30:—.

hans fynd skulle få, när han första gången stod med den dammiga luntan i handen i Bjuråkers kyrkoarkiv. Antagligen dröjde det innan han ens själv förstod vilket fynd han gjort. Sedan han väl arbetat sig in i den underskattade han emellertid ej dess vikt. Detta förstår man av hans ord i inledningen till Svenska Mässan: »Av en i arkivet till Bjuråkers kyrka i Helsingland funnen värdefull, men tyvärr defekt handskrift framgår, hursom den svenska kyrkan tidigare än någon annan lutersk landskyrka — med all sannolikhet daterar sig handskriften från 1540-talet — ägt en synnerligen rikhaltig, till texter på modersmålet från gamla medeltida gregorianska sångverk bearbetad samling concentus-sånger. Alla senare dylika handskrivna eller tryckta svenska verk torde blott få anses såsom utdrag ur och avskrifter av den samling, som innehålls i nämnda handskrift.»

Även om Noréns värdesättning är något överdriven, är det ingen tvekan om att Bjuråker representerar åtskilligt av det bästa inom den svenska medeltidskyrkans musik till mässans ordinarium. Närmare bestämt torde den i detta stycke få anses upptaga allt väsentligt i den upsalienska traditionen vid medeltidens slut.

Likartad till innehållet och uppställningen är Höghandskriften, som väl får anses vara den intressantare av de båda, därför att den är minst defekt. Ett studium av dessa båda manuskript har först och främst rent historiskt intresse. Det skänker en god inblick i reformationstidens kyrkomusikaliska arbete. Det har också sin stora betydelse för förståelsen av Svenska Mässan 1897, till vars förnämsta källor Bjuråker hör. Men dessa handskrifter sakna icke heller praktiskt intresse. Vid den förnyelse av vår mässmusik som blir en nödvändig följd av en ny handbok, bör givetvis vår äldre gregorianska tradition få vara en viktig faktor. Självfallet bör man därvidlag naturligtvis icke stanna vid dessa båda källor, icke ens blott vid reformationstidens bearbetningar över huvud, utan också och framför allt gå tillbaka till det medeltida materialet, men Hög och Bjuråker bli dock alltid vid ett dylikt arbete av största betydelse.

Det nya facsimile-nytrycket står tekniskt sett i högsta klass. Det vare nog sagt att det utförts å Malmö Ljustrycksanstalt under hovintendenten Kroons personliga ledning. Bättre borgen för ett i allo förstklassigt arbete torde icke f. n. stå att erhålla.

Till upplagan är fogad en längre liturgihistorisk inledning av utgivaren, kyrkoherde Arthur Adell. Förutom redogörelse för innehållet ur såväl textlig som musikalisk synpunkt lämnas här en framställning av handskrifternas tillkomst och en utförlig kommentar. Det behöves knappast sägas att undersökningen är utförd med största omsorg och noggrannhet. Ätminstone i allt väsentligt torde dess resultat bliva bestående. Att icke alla frågor lösts förvånar ingen.

Det är en stor bragd som med detta nytryck förts till fullbordan. Det fordras sannerligen ett levande intresse, en brinnande entu-

siasm och en outtröttlig energi för att övervinna alla hinder — främst liknöjdheten för kyrkomusikaliska forskningar — som möter ett arbete av detta slag. Det är icke heller första gången kyrkoherde Adell Ådagalagt dessa egenskaper i sitt omfattande arbete för den svenska kyrkans liturgiska och musikaliska kultur.

Knut Peters.

Något om Växjö domkyrkas orglar.

Den först omtalade orgeln byggdes på 1570-talet av en dansk präst vid namn Jörgen Jönsson från staden Vä. Dispositionen har tyvärr ej kunnat återfinnas.

Nästa orgel byggdes 1688—1691 av Hans Heinrich Cahman. Denna var känd som en av de främsta i landet och hade följande disposition:

Manual:	Ryggpositiv:	Pedal:
Borduna 16	Gedackt 8	Untersatz 16
Principal 8	Salisional 8	Principal 8
Quintadena 8	Principal 4	Gedackt 8
Oktava 4	Gedackt 4	Oktava 4
Quinta $2\frac{2}{3}$	Gemshorn 2	Oktava 2
Oktava 2	Quinta $1\frac{1}{3}$	Mixtur 4 fach
Decima $1\frac{3}{5}$ (?)	Sesquialtera	Basun 16
Mixtur 4 fach	Krumhorn 8	Trumpet 8
Scharf		Cornetrin
Trumpet 8		

Dessutom Cymbelstjärna, Calcantklocka och tremulant samt »fogelstämma mitt i verket.»

Detta verk brann ner tillsammans med kyrkan 1740..

Vid domkyrkans återuppbyggande inlämnades åtskilliga projekt av flera den tidens skickligaste orgelbyggare.. Bl. a. av Jonas Gren, Carl Wählström, Joh. Everhard och Joh. Wistenius. Den sistnämnde skrev till och med kontrakt, men av någon anledning blev arbetet aldrig utfört. Domkyrkan var utan orgel ända till 1775, då Lars Wahlberg kontrakterade med domkyrkan och började bygga. Han avled emellertid innan han fick fullborda verket (troligen i jan. 1777). Detta gjorde i stället Olof Schwan, som övertog arbetet och fullbordade det efter Wahlbergs ritningar 1777—1779. Pipverket var helt igenom Schwans. Således är den nuvarande fasadens pipor Schwans arbete. Verket avsynades av direktor